

Advies bever Kandiaplas

Notitie van de Zoogdierverseniging:

DATUM	27 AUGUSTUS 2019
PROJECTNUMMER	2019.065
PROJECTNAAM	ADVIES BEVER KANDIAPLAS
OPDRACHTGEVER	RIJKSWATERSTAAT
VERSIE	DEFINITIEF
BEVEILIGINGSNIVEAU	BEDRIJFSGEVOELIGE INFORMATIE, VERTROUWELIJK
AUTEUR(S)	VILMAR DIJKSTRA
PROJECTLEIDER	VILMAR DIJKSTRA
DOCUMENTNUMMER	N2019.018

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

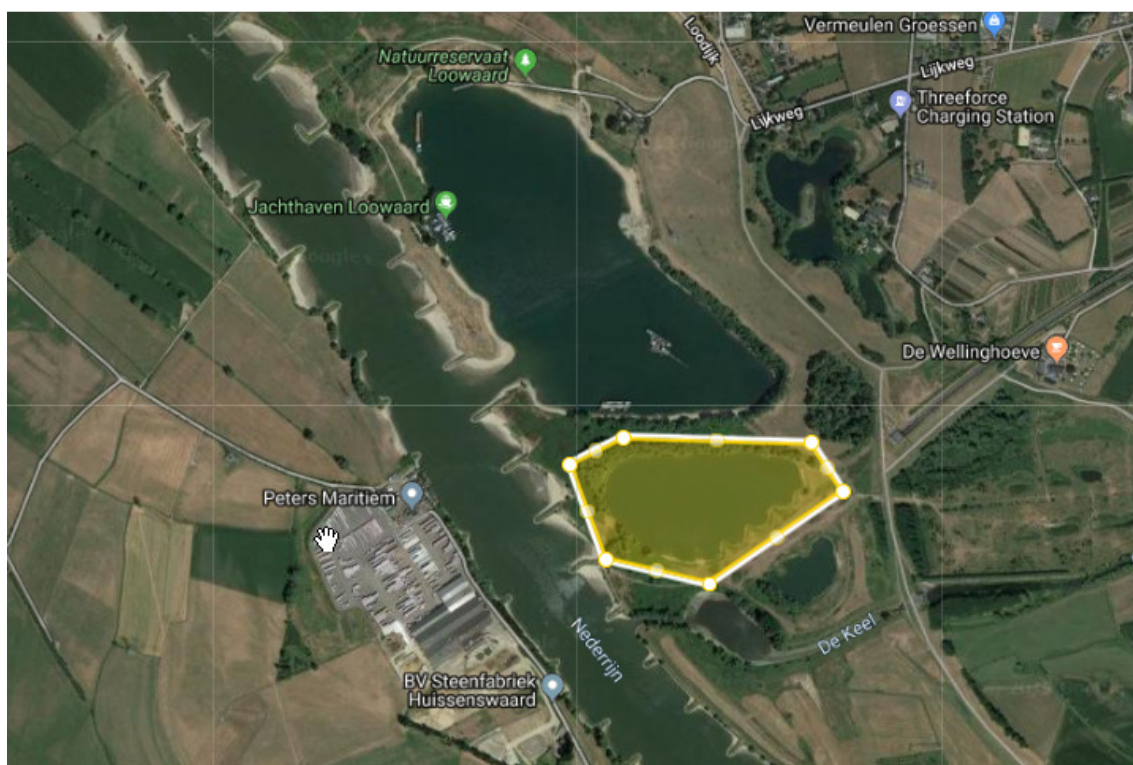
Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

Inleiding

In het kader van het project ViA15 van Rijkswaterstaat dient een grondonderzoek uitgevoerd te worden in en rond de Kandiaplas in de uiterwaarden van de Nederrijn ten zuiden van Loo (de Klepper 2019). Omdat de locatie onderdeel is van het Natura 2000-gebied Rijntakken, is de Zoogdierverseniging gevraagd een advies op te stellen omtrend de bever op deze locatie. Er moet een inschatting worden gemaakt van het effect van het grondonderzoek op de functionaliteit van de bevervestiging in de Kandiaplas. Daarnaast moet een advies gegeven worden in hoeverre het noodzakelijk is om een ontheffing van de Wet natuurbescherming, of een gebiedsvergunning ten behoeve van een ingreep in een Natura2000-gebied aan te vragen.

Bevers zijn (inter)nationaal strikt beschermd. Werkzaamheden die een schadelijk effect op de functionaliteit van een bevervestiging kunnen hebben, dienen bij voorkeur op zodanige wijze uitgevoerd te worden dat er geen negatieve effecten voor die bevervestiging optreden. Als er wel negatieve effecten te verwachten zijn, dan dient er een ontheffing, dan wel vergunning aangevraagd te worden (die al dan niet afgegeven wordt).

Figuur 1. Ligging van de Kandiaplas langs de Nederrijn ten zuiden van Loo (bron kaart: Google Maps).

Grondonderzoek

In en rond de Kandiaplas moet grondonderzoek plaatsvinden. Er is sprake van sonderingen die op het water worden uitgevoerd met behulp van een hefeiland (9 x 5,5 meter). Deze boringen worden uitgevoerd met behulp van een mobiele boorinstallatie op een ponton (10,5 x 15,5 meter, zie verder de Klepper 2019). In totaal gaat het om 42 sonderingen op het water. Daarnaast vinden 10 sonderingen plaats op het land met behulp van een mobiele boorinstallatie. Bij de sondering wordt gebruik gemaakt van een sonde met een oppervlak van

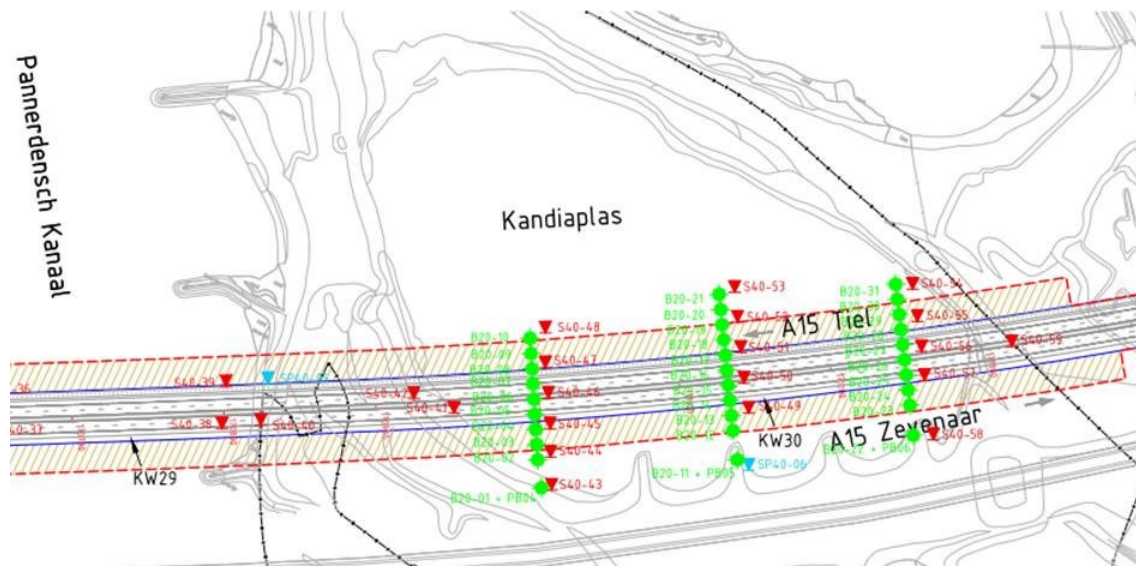
Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

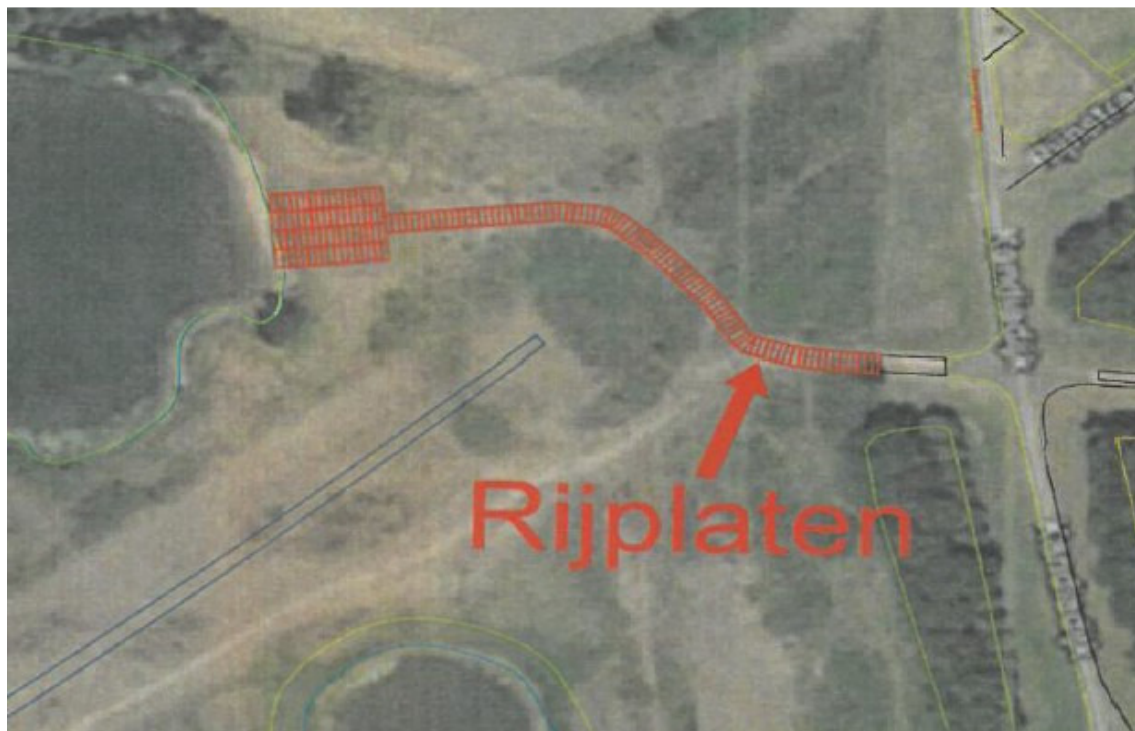
Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

15 cm². Om de apparatuur ter plekke te krijgen worden vanaf het aanvoerpunt, zijnde de Kandiadijk, rijplaten gebruikt om schade aan de omgeving zoveel als mogelijk te voorkomen (zie figuur 2 en 3). De sonderingslocaties zijn ingemeten en de coördinaten worden weergegeven in de Klepper (2019). Verwacht wordt dat de sonderingswerkzaamheden ongeveer 5 tot 6 weken in beslag nemen.

Figuur 2. Ligging van de globale locaties van de sonderingen in en rond de Kandiaplas (bron: Horstink 2019).

Figuur 3. Ligging van de locatie waar rijplaten worden gebruikt (bron: Horstink 2019).

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

Aangetroffen situatie

Op 7 augustus 2019 is de Kandiaplas en directe omgeving onderzocht op het gebruik door bevers. De waterstand was dusdanig laag dat relatief eenvoudig onderzocht kan worden waar ingangen van holen of burchten aanwezig waren. De combinatie van de aanwezigheid van water van voldoende diepte (minimaal 50 cm diep), eetbare bomen en struiken (zoals wilgen) en kruiden (onder andere waterplanten), maken dat deze locatie een geschikt leefgebied is voor de bever. In de Kandiaplas komen dan ook al decennia bevers voor (eigen waarneming). In figuur 4 worden enkele locaties weergegeven die van belang zijn voor de bever.

Figuur 4. Weergave van het gebruik van de Kandiaplas en directe omgeving door bevers (licht blauw/grijs: oude holen, roze: actieve nis, rood: actieve holen, blauw: geurmerkhooptjes, geel: wissels) (bron kaart: Google Maps).

Oude holen

In de zuidwestelijke oever zijn twee oude holen aangetroffen, die al enige tijd niet meer in gebruik zijn (figuur 4 en 5). In deze hoge oever zijn in het verlengde van die holen meerdere instortingen aan te treffen die duiden op de vroegere aanwezigheid van leefkamers. Deze instortingen zijn de restanten van burchten, die hier vroeger aanwezig waren (eigen waarnemingen). Op dit moment zijn deze locaties niet meer geschikt en niet in gebruik.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

Figuur 5. De verzande ingang van een oud hol in de zuidwestelijke oever van de Kandiaplas.

Actieve nis

Ongeveer tien meter ten noorden van het zuidelijkste oude hol bevindt zich een nis in de oever (een ondiep hol met een ingang boven de gemiddelde waterlijn) (196,452-436,391, figuur 4). Deze ligt diep tussen de kruidenbegroeiing en loopt niet ver in de oever door. Gezien de hier aanwezige beversporen wordt deze nis af en toe door de bevers gebruikt als dagrustplaats.

Actieve holen

Aan de noordkant van de plas bevinden zich twee holen die door de bevers worden gebruikt (figuur 4). Op 7 augustus lagen naast het westelijke hol (196,407-436,585) twee bevers op een leger. Het oostelijke hol bevindt zich op locatie 196,527-436,590. De diepe open geulen die voor de ingangen onder water aanwezig zijn wijzen op frequent en recent gebruik.

Vraatsporen, geurmerken en wissels

Rond de gehele plas werden vraatsporen van bevers aangetroffen aan bomen, struiken en kruiden. Naast vraatsporen werden ook geurmerken rond de gehele plas aangetroffen (figuur 4). Ook in de wateren rond de Kandiaplas werden sporen van de bevers uit de Kandiaplas aangetroffen. De grote plas in de noordelijk gelegen Loowaard wordt bereikt door een veel gebruikte wissel (figuur 4). De twee zuidelijk gelegen plasjes worden minder vaak bezocht. Er zijn ten tijde van het bezoek weinig sporen aanwezig. De wissel die daar naartoe loopt wordt weinig belopen en is moeilijk waar te nemen. De bevers kunnen echter via de noordelijk gelegen plas in de Noordwaard via de Nederrijn en 'De Keel' in het westelijke plasje komen.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

Te verwachten effecten

De werkzaamheden rond de sonderingen zullen voor de bevers tijdens het foerageren en rusten enkele storingsfactoren opleveren:

- Optische verstoring
- Verstoring door geluid
- Verstoring door mechanische effecten

Optische verstoring

De aanwezigheid van mensen en apparatuur kan voor de bevers optisch als storend worden ervaren. In het gebied komen echter vaak mensen, daarom zijn ze daar wel enigszins aan gewend. De aanwezigheid van apparatuur op en rond de plas zal nieuw voor ze zijn. De ervaringen op andere beverlocaties waar met apparatuur wordt gewerkt geven geen aanleiding om te veronderstellen dat de aanwezigheid van apparatuur de functionaliteit van deze bevervestiging negatief beïnvloed (eigen ervaringen). Door mobiele apparatuur zo min mogelijk langs de oever op te stellen, kan de verstoring worden geminimaliseerd.

Verstoring door geluid

De aanwezigheid van pratende mensen en werkende apparatuur kan voor de bevers als storend worden ervaren. Er zal onder andere gewerkt worden met een aggregaat. Dergelijke geluiden hebben echter hooguit een kortstondig effect op de bevers. Verwacht wordt dat ze snel wennen aan de aanwezigheid van deze geluiden. De werkzaamheden zijn gepland bij daglicht. Door alleen te werken van een half uur na zonsopkomst tot een half uur voor zonsondergang wordt er geen effect op de functionaliteit van deze bevervestiging verwacht.

Verstoring door mechanische effecten

Mechanische verstoring kan optreden door het gebruik van machines om materialen aan en af te voeren, het aanbrengen en weer verwijderen van de rijplaten en het uitvoeren van de sonderingen. Het aanbrengen en verwijderen van de rijplaten vergt een relatief korte tijd, waardoor deze storingsbron slechts van korte duur is. Daarom worden hiervan geen negatieve effecten verwacht. Van de te gebruiken machines om materialen aan en af te voeren, wordt eveneens geen negatief effect verwacht.

In vergelijking met heiwerkzaamheden veroorzaken sonderingen minder trillingen in de bodem. Bij een bouwproject in Almere werden sonderingswerkzaamheden uitgevoerd als voorbereiding op heiwerkzaamheden. De werkzaamheden werden gepland op een afstand vanaf ongeveer 25 meter van een beverburcht. Daarvoor is een mitigatieplan samengesteld, waarbij de bouwwerkzaamheden door konden gaan en de bevervestiging behouden bleef (Dijkstra 2010). De beverburcht is na de sonderings- en heiwerkzaamheden nog vele jaren in gebruik gebleven (persoonlijke mededeling Jeroen Reinhold, Landschapsbeheer Flevoland). Daarom kan geconcludeerd worden dat de sonderings- en heiwerkzaamheden geen negatief effect op die bevervestiging hebben gehad. De sonderingswerkzaamheden die in en rond de Kandiaplas gepland zijn, veroorzaken hoogstwaarschijnlijk minder trillingen dan de heiwerkzaamheden in Almere. Zo werden in Almere heipalen met een oppervlak van 400 cm² gebruikt (Dijkstra 2010), terwijl het oppervlak van de in de kandiaplas te gebruiken sonde slechts 15 cm² bedraagt. Daarnaast zullen de dichtstbijzijnde sonderingswerkzaamheden in de Kandiaplas een grotere afstand tot de belangrijkste beververblijfplaatsen hebben, dan in Almere het geval was. Die afstand bedroeg in Almere ongeveer 25 meter, terwijl dat in de Kandiaplas minimaal 100 meter zal bedragen. De

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

afstand tussen de twee actieve beverholen en de dichtstbijzijnde sonderingen (S40-48 en S40-53, zie figuur 2) bedragen 105 tot 145 meter. De afstand tussen de bevernis die af en toe in gebruik is en de dichtstbijzijnde sonderingen (S40-41 en S40-42) bedraagt dan wel slechts ongeveer 30 meter, maar dat is altijd nog meer dan bij de situatie in Almere. Bovendien hebben de bevers een goede uitwijkmogelijkheid met de twee beverholen, die op ruim 100 meter afstand van de sonderingen liggen. Daarmee kan aangenomen worden dat de geplande sonderingen geen negatief effect zullen hebben op de functionaliteit van deze bevervestiging.

Advies Zoogdierverseniging

Aangepaste werkwijze

Hoewel de Zoogdierverseniging niet verwacht dat de geplande werkzaamheden een negatieve invloed zal hebben op het eventueel aanwezig zijn van heel jonge bevers, wordt voor de zekerheid toch geadviseerd de werkzaamheden buiten de voor de voortplanting kritische periode uit te voeren (uitvoering plannen in de periode 1 september tot 1 mei in het daaropvolgende jaar).

Om de bevers 's avonds en 's nachts tijdens het foerageren zo min mogelijk te storen, dienen machines die op land staan en die eenvoudig verplaatst kunnen worden dagelijks na de werkzaamheden zoveel als mogelijk op ruime afstand van de oever geplaatst te worden. Daarbij moet ook rekening gehouden worden met de aanwezige wissel van de Kandiaplas naar het zuiden. In figuur 6 wordt weergegeven waar (mobiele) machines het beste kunnen worden opgesteld.

Figuur 6. Ligging van de opstellocaties voor mobiele apparatuur (bron kaart: Google Maps).

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

Door de werkzaamheden alleen uit te voeren vanaf een half uur na zonsopkomst tot een half uur voor zonsondergang, wordt de verstoring verder geminimaliseerd.

Bovenstaande maatregelen dienen opgenomen te worden in een Ecologisch WerkProtocol (EWP), het kan daarbij handig zijn om deze notitie als bijlage in het EWP op te nemen.

Indien bovenstaande werkwijze wordt gehanteerd dan worden geen negatieve effecten op de functionaliteit van deze bevervestiging verwacht.

Is het aanvragen van een gebiedsvergunning of soortsontheffing noodzakelijk?

Veel uiterwaarden langs de grote rivieren zijn aangewezen als Natura 2000-gebied. Zo valt de uiterwaarde waar de Kandiasplas in ligt onder het Natura 2000-gebied Rijntakken. In tabel 1 zijn de instandhoudingsdoelstellingen voor de bever in de Rijntakken weergegeven.

Tabel 1. Instandhoudingsdoelstellingen voor de bever in het Natura 2000-gebied Rijntakken.

	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage
Rijntakken	behoud	verbetering ¹	uitbreiding	minder dan 2% van de landelijke populatie

1 de doelstelling om de kwaliteit van het leefgebied te verbeteren geldt alleen voor de IJssel (bron: www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/documenten/gebieden/038/N2K038_WB%20HVN%20Uiterwaarden%20IJssel.pdf).

Indien in een Natura 2000-gebied een instandhoudingsdoelstelling geldt voor de bever, dan gaat het erom of er bij de ingreep sprake is van negatieve effecten op de omvang en de kwaliteit van het leefgebied en/of de populatie van de bever. Als de natuurlijke kenmerken worden aangetast kan het plan of project in principe niet doorgaan. Indien er geen aantasting van de natuurlijke kenmerken plaatsvindt, maar wel een verslechtering van de kwaliteit van de habitattypen of een significante verstoring van de soorten, dan kan het project alleen doorgang vinden nadat een vergunning (met voorschriften) is verleend. Als gewerkt wordt volgens de in deze notitie beschreven werkwijze, dan zijn negatieve effecten volgens inschatting van de Zoogdierverseniging uit te sluiten. Daardoor kan gesteld worden dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast. Het zou daarom, ecologisch gezien, niet noodzakelijk zijn een gebiedsvergunning aan te vragen. Om beleidsmatig en juridisch zekerheid te verkrijgen, wordt geadviseerd om het voor te leggen aan het bevoegd gezag.

Naast een gebiedsvergunning kan het noodzakelijk zijn om een soortsontheffing aan te vragen, omdat de bever ook als soort bescherming geniet. Als gewerkt wordt volgens de in deze notitie beschreven werkwijze, dan zijn negatieve effecten volgens inschatting van de Zoogdierverseniging uit te sluiten. Het zou daarom, ecologisch gezien, niet noodzakelijk zijn een gebiedsvergunning aan te vragen. Om beleidsmatig en juridisch zekerheid te verkrijgen, wordt geadviseerd om het voor te leggen aan het bevoegd gezag.

Indien gewenst dan kan de Zoogdierverseniging behulpzaam zijn bij de gesprekken met het bevoegd gezag door de notitie tijdens dat overleg verder toe te lichten.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054

Literatuur

Dijkstra, V., 2010. Mitigatieplan bever scheepswrak Almere Poort. Rapport 2010.20. Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Dijkstra, V. & M. Poortinga, 2016. De bever in het rivierengebied - Huidig voorkomen, juridische status, knelpunten en toekomst in uiterwaarden. Rapport 2016.09. Bureau van de Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Horstink, Y., 2019. Ecologische check Kandiaplas. Ten behoeve van aanvullend geotechnisch onderzoek. Concept. Trias A15, versie 0.1.

Klepper, S. de, 2019. Notitie Voortoets Natura 2000 in het kader van grondonderzoek Kandiaplas. BTL Advies, versie 1.0.

Bezoekadres:

Natuurplaza, Mercator III
Toernooiveld 1,
6525 ED Nijmegen

Triodosbank: 78.49.24.767
IBAN: NL08 TRIO 0784 9247 67
BIC: TRIONL2U

BTW/VAT: 81.45.11.351.B01
KvK: 09148054